

Laagcelgetalkoeien kunnen verantwoord droog zonder antibiotica

Droogzetten maatwerk

Koeien met een celgetal onder de 50.000 en vaarzen onder de 150.000 cellen kun je verantwoord droogzetten zonder antibiotica, mits het management op orde is. Dat adviseert de stuurgroep Abres Rund aan melkveehouders. „Hiermee is in principe een derde van de droogzet-antibiotica te besparen“, aldus stuurgroepvoorzitter Toon van Hoof.

Onlangs werden op het jaarlijkse symposium van het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) de resultaten gepresenteerd van een grote proef van UGCN en Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) met selectief droogzetten. Het doel was om uit te vinden of je laagcelgetalkoeien verantwoord droog kunt zetten zonder antibiotica. Aan de proef deden bijna 100 gangbare bedrijven mee met ruim 1.600 dieren. Bij vaarzen mocht het celgetal niet hoger zijn dan 150.000, bij koeien maximaal 250.000. Van elke koe werd de ene helft van de uier drooggezet met antibiotica en de andere helft zonder. De resultaten laten zien dat het niet voor niets is dat boeren al decennialang droogzetters gebruiken. Bij de onbehandelde kwartieren kwam in de droogstand 3,7 maal meer klinische mastitis voor dan bij de behandelde kwartieren. „Dat toont aan dat er nog best veel infecties tijdens de droogstand binnenkomen en dat hygiëne bij de droge koe belangrijk is“, aldus GD-projectleider Christian Scherpenzeel. Bovendien hebben de droogzetters ook na de droogstand nog effect; zowel bij het afkalven als in de eerste honderd dagen van de lactatie bleek in de onbehandelde kwartieren anderhalf keer vaker mastitis voor te komen, of: 50 procent meer kans.

Invloed management

De onderzoekers keken ook naar de invloed van managementfactoren die samenhangen met mastitis, zoals bedrijfshygiëne (schone roosters, boxen en uiers), de productie op de dag van droogzetten, aanwezigheid van *S. aureus* (op basis van tankmelkonderzoek) en hoeveel keer een koe al heeft gekalfd. De invloed van al die factoren is aanzienlijk groot. Als stelregel geldt dat er tussen een heel netjes gemanaged bedrijf en een minder zorgvuldig gemanaged bedrijf wel een factor 10 kan zitten als het gaat om het optreden van klinische mastitis.

Scherpenzeel: „Maar zelfs bij bedrijven die al heel zorgvuldig en netjes werkten, zagen we nog een duidelijk positief verschil bij kwartieren die met antibiotica werden drooggezet. Droogzetters hebben in alle gevallen dus een gunstig effect, maar de impact van selectief droogzetten is veel kleiner op goed gemanagede bedrijven.“

Daar staat tegenover dat de melkveesector werkt aan het terugdringen van het

antibioticagebruik. Aangezien tweederde van het totale antibioticagebruik in de sector wordt toegediend in de uier (droogzetters en mastitismedicatie) is daar nog een slag te winnen. De GD heeft op een denkbeeldig bedrijf met 100 koeien (32 vaarzen, 68 oudere koeien) 82 procent van de vaarzen (<150) en 68 procent van de oudere koeien (<250) zonder antibiotica drooggezet. Op bedrijfsniveau geeft dat een reductie van 5,8 naar 4,0 dierdagdoseringen per dierjaar. „Met de afname in droogzetantibiotica krijg je wel iets meer mastitis, vooral bij oudere koeien, maar de toename in mastitisantibiotica is relatief gering“, aldus Scherpenzeel.

Verschuivende scenario's

Anderzijds is elk mastitisgeval er één te veel. Niet alleen uit oogpunt van dierenwelzijn, ook vanwege de rompslomp voor de boer. Het verstoort het werkkritme en het kost geld. Daarom heeft de GD verschillende scenario's doorgerekend om te bekijken hoe je het antibioticagebruik kunt drukken zonder dat het aantal mastitisgevallen onaanvaardbaar oploopt. Het lijkt erop dat je het minste aantal extra gevallen van klinische mastitis per jaar krijgt, wanneer je vaarzen onder de 150.000 en koeien onder de 50.000 (bij de laatste MPR voor droogzetten) zonder antibiotica zou droogzetten.

De dierenartsenorganisatie KNMvD neemt deze bevindingen mee in de nieuwe droogzetrichtlijnen voor dierenartsen, die begin volgend jaar verschijnen. En vanuit de stuurgroep Abres Rund wordt het ook naar de melkveehouderij gecommuniceerd, dat koeien en vaarzen met de genoemde lage celgetallen verantwoord kunnen worden drooggezet zonder antibiotica.

„Daarbij benadrukken we wel dat het afhankelijk is van de bedrijfsomstandigheden“, zegt stuurgroepvoorzitter Toon van Hoof. „Het management moet dan op orde zijn en de dagproductie mag echt niet boven de 12 kg melk zitten. Voor sommige boeren betekent het dat ze daar eerst mee aan de slag moeten. Andere boeren die alles al heel goed op orde hebben, kunnen misschien wel een stapje verder gaan met het selectief droogzetten.“

Kwestie van maatwerk

Dat bevestigt ook GD-onderzoeker

Scherpenzeel. „Het is absoluut een kwestie van maatwerk, per bedrijf kijken wat de mogelijkheden zijn. De infectiedruk op het bedrijf en de weerstand van de koe – gerelateerd aan een maximale dagproductie van 12 liter melk – zijn heel belangrijk. Dieren die de dagproductie onder deze streefwaarde kunnen afbouwen, hebben minder kans op klinische mastitis.“ Melkveehouders zullen dus goed aandacht moeten besteden aan het 'opdrogen' van de koeien, beaamt Van Hoof. Voor het bepalen van het celgetal bij droogzetten mag de informatie uit de laatste melkcontrole maximaal vier weken oud zijn. Van Hoof: „Het selecteren van de juiste koeien voor selectief droogzetten zal wat extra inspanning kosten. Ook zul je tussentijds wat meer aandacht moeten besteden aan de controle van koeien die zonder antibiotica zijn drooggezet. Boeren zullen in de praktijk moeten leren hoe ze daar het beste mee om kunnen gaan. Maar we gaan ervan uit dat hier in theorie een derde van het antibioticagebruik voor droogzetters mee is te besparen.“ ■

